

Anordningen, at foruden det fulde Bøderlag, som Tiendecommissionen bestemmer for Tienden, skal der tilføjes 1° Deel, naar Tiendeyderne forlange Tiendecommission nedsat. Derimod, dersom Tiendeeieren forlanger Tiendecommission paa Grund af den Retlighed, han under visse Omstændigheder kan have, skal han miste denne Tiendedeel, som udgjør hans Fortjeneste. Det vilde see ganske anderledes ud i Landet, dersom det Ombvendte havde været foreskrevet, at, dersom Tiendeyderne forlangte det, skulde ingen Tiendedeel være tilagt, men dersom Tiendeeieren forlangte Tiendecommission, skulde der tillægges ham en Tiendedeel, thi saa vilde vistnok Tienden allerede være afløst over hele Danmark, og det vilde have været til stor Gavn for Bondestanden. Derfor indseer jeg ogsaa, at, dersom det kun skulde beroe paa de Høverigjørende alene at forlange Høveriet afløst, vilde det være sandt, som der er sagt, at de vanskeligt vilde kunne blive enige, og i denne Henseende vilde de bestandigt tænke paa at faae det billigere og billigere, jo længere de ventede; men Afløsning vil snarere kunne finde Sted, naar, som ogsaa meget rigtigt er, Gjenfærdighed finder Sted, hvilket jeg vilde kalde med Ordet Reciprocitet, idet at Eieren af Høveriet ogsaa kan have Lov til at forlange det afløst. Derfor mener jeg heller ikke, at der kan være nogen grund til Indvending imod, at en Halvdeel forandres til en Trediedeel.

Nyholm: Da der for Diebliffet kun er Tale om § 1, og navnlig om det Endringsforslag, som Udvalget har stillet, skal jeg kun tillade mig med nogle faa Ord at omtale det. Udvalgets Forslag gaaer ud paa at tilraade, at Ordet „Halvdelen“ skal ombyttes med „Trediedeelen“, og at altsaa kun en Trediedeel af de Høverigjørende skal behøves, for at Høveriet kan fordres afløst for hele det høverigjørende Gods, istedetfor at Udkastet har optaget Halvdelen. Jeg troer, der er en særdeles praktisk Grund, der taler for at holde sig til en Trediedeel istedetfor en Halvdeel, og, ligesom den i sin Tid, da jeg var i Landsbøcommissionen, har været den overveiende for mig, saaledes er den det ogsaa idag. Det er en temmelig almindelig Erfaring for dem, der kjende Hø-

verforholdene, at det fra Begyndelsen af er meget vanskeligt at faae en saa stor Mængde Høveripltigtige til at gaae ind derpaa, saaledes at det Hele kan blive afløst; hvorimod, naar først en Deel er gaaet ind derpaa, de Øvrige da let komme bagefter. Men det, som jeg egentligt har hørt for Die, og det som har foreskrevet mig, er fornemmelig det, at jeg troer, at det ikke kan siges, at det er den mindre oplyste Deel, det kommer til at gaae ud over, ligesaaalidet som Intelligentsen kommer til at spille Hovedrollen. Jeg troer, at det er et reent praktisk Synspunct, som her vil vide at gjøre sig gjældende, ligesom i de fleste andre Tilfælde i Livet. Det handes ikke sjældent, hvor der er saadant Høveri til et samlet Gods, at der ligger en stor Deel af Godset tæt omkring Hovedgaarden, imedens en vis Qvotadeel af det høverigjørende Gods ligger saa langt fjernet fra Hovedgaarden, at Høveriet for dem vil være yderst trykkende. Men holder man sig til Halvdelen, vil det maaskee være meget vanskeligt for dem, som ligger langt borte fra Hovedgaarden, at faae Høveriets Afløsning sat igjennem imod den større Deel, som boer nærmere Hovedgaarden, og for hvem Høveriet ingenlunde kan være saa besværligt som for hin. Det er denne simple praktiske Grund, som jeg haaber vil lede Thinget til at gaae ind paa, at det bliver en Trediedeel istedetfor en Halvdeel, hvilket jeg troer vil fremme Sagen. Angaaende selve Principet for Høveriets Afløsning troede jeg, at man idag ikke vilde udtale sig videre, da dette just skulde være fæet under den foreløbige Behandling.

Schytte: De Tvivl, jeg reiste med Hensyn til hvad der var rigtigt, enten at slutte sig til Udvalgets Forslag eller til Udkastets, var, som jeg dengang udtalte mig, hentet fra Hensyn til de Høveripltigtige selv. Jeg har nu hørt saamange Stemmer ytre sig i modsat Retning, og skjøndt jeg ikke kan nægte, at de just ikke alle have tilfredsstillet mig, saa skal jeg dog gjerne bøie mig for den Mening, som Udvalget har fremsat, og stemme derfor, naar det er almindeligt antaget, at Høveriets Afløsning derved vil kunne fremmes, da Ingen mere end jeg kan ønske dette.